

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
3 Aprile st. v.
15 Aprile st. n.

Ese în fie-care duminică.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 14.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Darea de sémă a dlui V. Alecsandri despre poeziile populare române culese de dnii Iarnik și Bârsean.

Anunțăm în raportul nostru din nr. trecut, că în ședința publică dela 18/30 martie a Academiei Române, ilustrul nostru poet, dl V. Alecsandri a făcut o dare de sémă despre poeziile populare române culese din gura poporului de dnii Iarnik și Bârsean.

Ne pare rău, că nu putem să publicăm în estens acea dare de sémă, căci a fost numai verbală. Sântem însă în plăcuta pozițiunea de a pute reproduce din procesul verbal al acelei ședințe, redactat de dl secretar general V. A. Urechia, capitoul relativ la acésta cestiune :

Dl președinte dă cuvântul dlui membru V. Alecsandri :

Dsa amintește cum a fost însărcinat de Academie cu cercetarea de colecțiune de cântece populare făcute de dl Iarnik și Bârsean. Dlui a găsit acésta colecțiune demnă de a fi imprimată într'o edițiune populară pentru că dnii Bârsean și Iarnik au respectat limba și formele de cugetare ale românului. Cu deosebire sânt prețioase asemenea colecțiuni făcute în diversele țări române, pentru că din compararea acestora apare neîndoioasa unitate de simțire și de direcțiune a poporului român.

În colecțiunea dlor Bârsean și Iarnik dl Alecsandri a aflat cântecele din Ardeal așa de asemenea cântecelor din România, ca și când ar fi fost făcute de acelaș autor, pentru că geniul românesc este acelaș peste Carpați, ca și peste Dunăre, care este dincoace și dincolo de Milcov.

Dl Alecsandri pune mult preț pe colecțiunile de poezii populare, căci cântecele poporului se perd și rapsozii cei vechi ai noștri totă ziua se sting dintre noi. În locul lor avem din ce în ce poezii mai proște de mahala și aceste chiar pe ari străine, stălcite. Este o pierdere de a nu se culege arile române și poeziile relative. Din chiar cântecele populare, din care am publicat, multe s'au perdut din gura poporului, așa că unii me bănuiau, că nu le-aș fi cules dela popor și că ar fi lucrări ale mele originale. Nu se mai găsesc pe urma mea, pentru că dênsele s'au stins, s'au uitat. De aceea dl Alecsandri laudă cu totă inima pe cei ce se apucă să adune asemenea tesauze naționale și i pare bine, că Academia a decis publicarea colecțiunii dlor Bârsean și Iarnik.

Dl Alecsandri analiză apoi împărțirea cântecelor din colecțiunea laudată, esplică ce va să dică „doine

și strigături“, cum doinele sânt de dragoste, de dor și jale, apoi haiducești și un gen particular de doine, ardelean și bucureșcean : doine de cătănie. Ultima parte a colecțiunii pörtă titlul de „varia“. Aceste dl Alecsandri le numește : balade, cântece bătrânești.

Dl Alecsandri crede util a ceti două trei cântece din colecțiune. Românul a cântat cu dragoste calul seu care ca un frate bun îl scapă la șa de cumpănă pe pământul țării. Calul și barda seu toporul erau în vremile cele grele singurul avut al românului.

Dl Alecsandri află în colecțiunea din Ardeal cântat calul ca și în cântecele din România. Dsa citește următoarele versuri din acésta colecțiune :

Murgule, comă rotată,
Mai scôte-me 'n deal odată,
Să-mi fac ochișorii rotă,
Să me uit în lumea tótă,
Pe unde-am umblat odată ;
Și me scôte pân' la Tisă,
C'acolo-i tabără 'ntinsă
Ș-acolo sub fagii mici,
Sânt morminte de voinici,
Care s'au dus de p'aici!

*

Câte pôme sânt de véră,
Nici una nu e amară
Ca maica de-a două oră ;
Câtă pómă e tomfie,
Nice una nu-i dulce,
Ca măicuța cea dintâie !

Dl Alecsandri analiză balada lui Toma Alimoș și apoi o compară cu poezia „Calul Radului“ din colecțiune, aflând o minunată identitate de forme și cugetări între poemul moldovean și cel ardelean.

Puterea sângelui, frăția cea dréptă esplică asemenea fenomene.

Calul Radului.

Pe drumul Bělgradului,
Mere murgul Radului,
Din picióre schinteind,
Din gură pară șipând,
Cu frâu galbên în picióre,
Cu șeua 'ntorsă sub fole
Măiculița Radului,
Radului vitézului,

Murgulețul că-l vedea,
 Și din graiu așa-i grăia:
 „Murgule, cal minunat,
 Cu vin roșu adăpat,
 Cu lapte dulce 'ngrășat,
 Pe Radu un' l'ai lăsat?
 — Nu te, maică, supără,
 Trista veste de-i află...
 Pe Radu rău l'am lăsat
 La pörtă la Țarigrad,
 Unde Turcii lor tăiat.
 Biéta maică leșină
 Și târziu când se treziá,
 Murgulețul blăstemat:
 — Murgule, fii blăstemat,
 Că feciorul mi-ai lăsat
 Pe loc tare depărtat,
 L'ai lăsat
 Neîngropat,
 Cu pământ neînvălit,
 Fără loc de odihnit!
 Murgul capu-'n jos plecá
 Și cu jale nechezá:
 — Nu te, maică, supără,
 Și nu me mai blăstemat,
 Că drăguț feciorul teu
 Și vitéz stăpânul meu
 Cu pământu-i învălit
 Și-i cu loc de odihnit...
 Turcii cum mi l'or tăiat,
 Eu cu copită-am lucrat,
 Până grópa i-am gătat
 Și 'ntr'ensa l'am îngropat.

Dintre balade dl Alecsandri citește una foarte grațiosă și exprimând o cugetare filosofică admirabilă că adecă nu putem trăi unul fără de ajutoriul altuia. Dsa citește:

Teiul și bradul.

Teiul, bradul se sfădiá...
 Teiul cătră brad grăia:
 — Tu ești bade crenguros
 Și la trup ești noduros,
 Ieră eu sânt lemn de trébă,
 Ori și pe ce om întrébă,
 Că pe mine me cioplesc
 Și iconițe croiesc
 Și 'n biserici me tocmesc,
 Ca aur me zugrăvesc
 Și foarte mult me cinstesc!...“

Teiul, bradul se sfădiá...
 Bradul cătră teiu grăia:
 — Ca și eu sânt lemn de trébă,
 Ori și pe ce om întrébă,
 Că pe mine me cioplesc
 Și șindilițe croiesc,
 Pe biserici me tocmesc,
 Biserica s'o păzesc...
 Că de n'ar fi șindila,
 Ar fi vai de cinstea ta,
 Căci plóia când ar plouá,
 Aurul și-l'ar strică!

— Șindila, — esclamá dl Alecsandri, — care a apărat némul nostru in zile de furtună, a fost inima românului!

Dintre cântecele de dragoste, dl Alecsandri citește următoarea:

Frunză verde frunzuliță,
 Am avut o mândruliță
 Și-am lăsat-o să mai crească,
 Minte 'n cap să dobândescă;
 Mândruța s'a măritat...
 Vai de mine, ce păcat!
 Și nu mi-ar fi cu hănat
 Mândra de-ar avé bărbat
 Din vr'un sat mai depărtat,
 Dar mândra s'a măritat
 Dela noi a treia casă
 Și mi-i inimuța arsă;
 Ies afară, vėdu-o,
 Întru 'n casă-auđu-o.
 Măicuța pune de cină,
 Dar inima mea suspină
 Și nimica n'o alină.
 Și măicuța pricepură
 Și din graiu așa grăiră:
 — Ce ești, hicuț, supărat,
 Că mândruța te-a lăsat,
 Cu altul s'a măritat;
 Nu te, hicuț, supără,
 Că alta vei căpėtá.
 — Maică, măiculéna mea,
 Maică, fericirea mea,
 Ești bătrână și nu cređi
 Și nici cređi și nici nu veđi,
 Că dintr'o sulă ș-o mie
 Numai una-mi place mie.
 Ceriu-i mare, stele-s multe
 Și mai mari și mai mărunte,
 Luminóse, strălucióse...
 Dar ca mândra nu-s frumóse!

— Delicatețe și simțire caracteriséză, — dice dl Alecsandri, — cântecele poporului român. Îndeșert ar fi cătat cineva la români cântece de beții și de amoruri obscene, căci poporul român n'a consacrat poezia decât la simțeminte înalte și delicate, demne de sufletul seu măreț și nobil.

Academia — precum șiserăm deja in ur. trecut — a ascultat cu încordată atențiune și cu unanimă aprobare frumoșă dare de sémă a dlui Alecsandri.

De-ar fi . . .

De-ar fi vre-o măsură
 Cu care s'ar aflá
 Puterea de iubire
 Din inima cuiva:

Atuncea ai cunoșce
 Și tu iubirea mea;
 Căci nu ar fi nici una
 Mai mare de cât ea!

Jocuri de copii.

I.

Jocul d'a lépşa.

Acest joc de copii se urmăze în chipul următor :

Unul din toți copiii este Lépşa. Ea stă în mijloc, și ceilalți copii prin préjmă o hărțuește cu vestea, cu semne și cu sărituri, dându-i a înțelege neputința de a scăpa de ponosul ce pôrtă.

Lépşa se repede la câte unul, și decă il pôte atinge cu mâna, cel atins se face el lépşa.

Băieții când véd, că se repede Lépşa la dênșii, se încovioie, se strecoră, cotesc în drepta ori în stânga, ca să nu pôtă fi atinși.

Decă se întâmplă ca Lépşa să se ia după vr'unul din copii, și acesta se vede incolțit, atunci se pune pe vine și dice că este cu ouele în pôlă. Lépşa i dă rēgaz să se odihnescă, și, ori il așteptă până se ridică, ori se ia după alt copil. Cel cu ouele în pôlă, pândește până vede pe Lépşa că se uită în altă parte séu pândește și ea pe vre-unul din copii cari tot sar prin préjma ei și o tot supără, și atunci se scolă repede și fuge.

Numai când isbutește să atingă cu mâna pe vre-unul din copii, scapă de ponosul de Lépşa.

Acest joc este de băieți și de fete, singuri séu amestecați.

II.

Jocul d'a baba orbă.

Acesta se jocă de copii mai mititei, adecă Codănei, cum se dice. Ei pot fi și băieți și fete, amestecați, séu numai de băieți ori numai de fete. El se jocă mai adese ierna și de casa.

Ca să se știe cine are să se facă baba orbă, se adună toți copiii, cari vor să jocă, în cerc, și unul din ei, începe a dice una din paremiile aretate la jocul d'a ascunsele. Cel ce rămâne fără să fi ajuns la dênșul vorba din urmă, acela se face baba orbă.

Pe baba orbă o légă la ochi unul din copii cu o hasma. După acésta o apucă de umeri pe dela spate și o duce aprôpe de uše. Ajunși aci, copilul ce ține de umeri pe Baba orbă, o întrebă :

— Pe ce sești ?

— Pe darae.

— Du-te la bărbat !

Și o împinge nițel, fără însă a luă mânilor de pe umerii ei. Apoi o întrebă din nou :

— Pe ce sești ?

— Pe nuiele.

— Du-te la muiere !

Și ieră o împinge nițel, tot fără a luă mânilor de pe umerii ei, și o întrebă pentru a treia oră :

— Ce-ai mâncat aseră ?

— Pâne cu păpară.

— Eși pe uše afară !

— Ier alaltă-seră ?

— Pâne cu masline.

— Ia-te după mine !

De astă-dată i face vânt forte ușor, ca să nu semene că i dă brânci, și-și ia repede mânilor după ea, trăgându-se iute înapoi. Dară Baba orbă este mai iute de mâni, și întorcându-le, prinde de haine pe cel ce i dice : „Eși pe uše afară“, fără a se feri, apoi acela se face Baba orbă.

După ce i dă drumul, Baba orbă, umblă orbăcând și cu mânilor întinse, căutând să prinđa pe vre-unul

din copii. Aceștia se feresc; dară tot nu pot să-și ție risul, când véd pe Baba orbă, că prinde aerul, creșdând că apucă pe cineva.

Baba orbă ascultă, și încătroy se pare ei că aude șușuituri ori risete, într'acolo se îndrepteză, și tot așa face, până ce dă peste vr'un copil pe care il prinde. Atunci își ia legătura dela ochi, și légă pe cel prins.

Acesta este jocul d'a Baba orbă.

III.

Jocul d'a Baba gaia.

(Peste Olt se dice „d'a cloșca“.)

Acest joc este ierăși de Codănei, amestecați băieți cu fete. Doi din cei mai răsăriți din ei, ori din cei mai ageri, se fac : unul cloșcă cu pui, și altul Baba Gaia.

După ce se înșiră toți puii la spatele cloșcii, unul după altul, țindu-se bine unul de altul de brâu, pe dela spat, ca și cel dintâiu de brâu cloșcii, Baba Gaia vine din naintea Cloșcii. Acésta o întrebă :

— Ce cauți, babo ?

— Acul dómnei.

— O fi asta, (arătând piciorul drept).

— Ptiu !

Și astfel merge Baba Gaia cu un bețișor în mână la fie-care copil înșirat la spatele Cloșcii, și întrebând copiii, cum a întreat și Cloșca, ieră Baba Gaia, arătând cu bețișorul la picioarele copiilor și respundând, cum a respuns și Cloșcei.

După aceea, trece ierăși în fața Cloșcei, și se dă când într'o parte când în alta, ca să apuce pe copilul cel mai din codă. Cloșca il apără și nu lasă să-i prinđa nici un pușor.

Și stând față în față cu Cloșca, i dice :

— Mi, că țiu-mâncă un pușor.

— Mi, că țiu-mâncă un ochișor, — respunde Cloșca.

Apoi ieră se dă să-i apuce pe cel mai din codă copil, pe care il apără Cloșca.

Decă isbutește să prinđa pe vr'un copil, il desprinde din șir și-l duce mai cât colea, unde se face că-l ciocnește cu ciocul, ca să-l mânânce; ieră de nu isbutește, apoi dice : „Me duc la viorele!“ și plécă în ceea parte, depărtându-se de Cloșcă.

Atunci Cloșca, se rotește, cu puii după dênșă, dicând :

Trei, trei,

Colăcei,

Până vine Baba Gaia

Cu tigia.

Baba Gaia cum vede că începe Cloșca a se roti cu puii după dênșă, se repede și se silește a apucă vr'un puiu.

Cloșca repede ca fulgerul se întorce și nu lasă să-i apuce nici un puiu.

Decă prinde vr'unul, il duce Baba Gaia lângă celalalt, și-i face ce a făcut și acelaia, ieră de nu, vine în fața Cloșcei, și ierăș i dice :

— Mi, că țiu-mâncă un pușor.

— Mi că țiu-mâncă un ochișor, — i se respunde.

Decă Baba Gaia este mai ageră, jocul se sfirșește mai curând.

Dară decă Cloșca este mai ageră și mai ușoră la întorsură, apoi jocul ține mai mult.

După ce Baba Gaia prinde toți puii, se odihnesc nițel, și apoi încep din nou.

E p i g r a m ă.

Ca să pot gustă plăcerea de-a vedé pragul de jos,
Cu o minte nențelptă m'am lovit de cel de sus;
Dar prin rana ce la frunte mi-o făcusem dureros:
Niște tainice iluzii și-au luat sborul și s'au dus...

Ion N. Iancovescu.

Monumentul din Prisaca și din Iași.

(Urmare.)

Atât inscripțiunea dela cerdacul lui Ferent din Iași, cât și cea de pe columna din Prisaca din Bucovina se referă la prinderea principelui Moldovan Mihaiu Racoviță. Din amândouă aflăm, că principele Mihaiu Racoviță înfrânse cu totul oștea lui Ferent. Inscriptiunea dela Prisaca de lângă Vama din Bucovina merge însă mai departe, căci ea ni spune, că Mihaiu Racoviță a intrat cu Tătari în Ardeal peste munții Mes-tecânești și Suchardul, făcând multe prădăciuni și ardând multe sate, numai singurul oraș Bistrița nu l'au ars. Din asta rezultă, că columna din Prisaca e posterioară cerdacului din Iași, și pe când cea din urmă se referă numai la înfrângerea Germanilor la Iași, cea dintâie amintește și de resbunarea lui Mihaiu Racoviță, făcând o invasie cu Tătarii în Ardeal.

Dela Mihaiu Racoviță avem și două chrisove, cari se referă la aceste două inscripțiuni. Chrisovul cel dintâiu e datat din anul 7225 Iași, (1717) și-i publicat de D. Codrescu în Uricariu, part. IV f. 310—315; de acest chrisov am vorbit mai sus. Chrisovul al doilea e datat din anul 7226 (1718), 30/12 (Codrescu, ib. f. 315—324). În acest chrisov istorisește scârbitul principe Mihaiu Racoviță genesa irupțiunii Nemților în Moldova, unde nu cu aspre cuvinte mustră purtarea unor boeri și mazili, și mai ales a stolnicului Moldovan Vasilie Ciaurul, cărui plăcându-i a-și face nume tâlhăresc, mers-a singur în țera unгурescă de s'a închinat la generariu de Brașov și și-a luat nume de grof, cât și pământul țerii noastre l'a închinat Nemților până în apa Siretului, și apoi „adunând cătră sine și pe alți boeri și mazili, feciori de boeri de țera, a tras de acolo și la cetatea Nemțului de o-a apucat, prădând pe toți și mănăstiri și boeri și pe cine află, fără de nici o socotă, pe cari nu se supusesse lor“. (f. 316—317).

Aceste două chrisove nu numai, că adevăresc și inscripțiunilor noastre, ci și le întregesc acolo, unde ele devin neînțelese din cauza scurtimii lor.

În timpul, când se întemplă în Iași înfrângerea ostașilor germani sub comanda căpitanului Ferent séu Franț, Turcia purtă resboiu cu împăratul Carol VI.

Germania concentră trupele sale sub feldmareșalul Eugen de Savoia în Ungaria lângă Petruvaradin. întindând aripa sa stângă sub feldmareșalul-sublocotenente de Steinvillie până la confinele Moldovei și Munteniei.

În Ardeal eră deja potolită revoluția lui Rákóczy, dară el petrecea cu Berszeny și alți Unguri rebeli în megieșă Moldova la Hotin, solicitând neconținut pe Turcia la o invasie pe Maramureș în Ardeal și Ungaria. (Raportul dintr'a 28/7 1716: Hurmuzachi, Documente etc. tom. VI f. 156). Întinderea aripei stinge a trupeii germane eră dară motivată.

La cererea acestui Rákóczy sosesc la Obrușița, în jos de Iași, 20,000 de Turci, și 4000 de Tătari la Sărată, solicitându-i Ungurii de a face irupțiune în Ungaria. „Racocius ivisset cum multis aureis ad Turcarum Sultanum et quod ad ipsius petitionem fuissent hi

Turcae commendati“. (Raport dintr'a 25/7 1716, Hurmuzachi, ib. f. 156). Nicolai Berszeny adună o oște, și la Hotin se concentrează rebelii Unguri, între cari aflăm pe Forgách, Eszterházi, Adam Vay și Talaba. (Hurmuzachi ib.)

Hanul Tătarilor intră de asemenea în Moldova cu o oște de 6000 de ómeni, spre a intră cu Ungurii rebeli în Ungaria. (Raport cătră lagărul german dintr'a 19/7 1706; Hurmuzachi, ib. f. 152—154), trămițând îndată ómeni spre Pétra, Némț și Sucévă, spre a espionă granițele Ardealului. (Raportul dintr'a 23/7 1716, Hurm. ib. f. 155). Principele Moldovei Mihaiu Racoviță căpătă ordin dela Portă, de a da hanului tătarilor 70 de pungi de bani, spre a i incurăgiă de a intră în Ungaria (ib.)

Din raportul cătră armată germană dintr'a 23/7 1716 trimise principele Moldovan Mihaiu Racoviță, vedând țera cutropită de Tătari și Turci și Unguri. la marele vizir pe Belcezi pasă, ca să audă, ce vre se făcă el cu Némțul, la ce i s'a respuns: „quod illuc ibunt, quo desiderabunt penes illos existentes Hungari Domini“. (Raport dintr'a 25/7 1716, Hurmuzachi, ib. f. 156).

În aste timpuri grave pentru Moldova, aflăm pe boerimea moldovană grupată în giurul acestui principe bun, despre care dice contimpuranul Ion Neculcea, că „se arătă cu mare dragoste și blândetă țerii“, și „eră Moldovan și le eră pre lesne de divanuri a grăi cu domnul, că-i judecă drept și blând; și ușa i eră pre deschisă și nu cu mărire multă“. (Lctopisetele, t. II f. 386); ce dela o vreme mazilii nu se mai păriă cu vecinii lor s'e-i tragă, ce țeranii tragea pe stăpânii lor, pe mazili la judecată. Țera se întemătise în țilele lui și se lățise satele, că eră om forte chivernisitor bun; bani mulți în țera la negustori eră, de da ómenilor de-și prindea nevoile; zlotășii nu vindea vitele din ținut, că nu-i s'erguia cu zapcii pentru istovul banilor“ (ib. f. 399). Cu bunătatea și blândetă lui el șciū a însuflă în supușii sei incredere, cari în timpuri atât de grave cu tot dreptul se grupară în giurul lui. Pe Mihaiu Racoviță nu-l găsim în Moldova încungiurat de conspiratori, deci nu aflăm patrioți Moldoveni rătăcind prin streinate. Numai doi boeri stolnicul Vasile Ciaurul și Velicico l'au părăsit din interese particulare, alipindu-se la trupa invasiunară germană din Moldova, și amenințând și tiranisând pe fieșce-care, care nu se supunea planului lor. Pentru un titlu de „grof“ făcea Vasile Ciaurul toate acestea, ieră nu pentru o cauză innaltă patriotică. Mihaiu Racoviță ne apare, ca un principe hătru printre atăția actori puternici și inimizici ai Moldovei, care cu istețimea sa a șciut de a salvă integritatea țerii sale. Aușind boerii Moldoveni de intrarea Tătarilor în Moldova, se porniră cu daruri la d'ensii, spre a-i înfrénă; dară sosind la Focșani, audiră, că Tătarii se întórseră în țera lor, căci Morcalul a intrat în Tataria. (Raportul cătră lag. nem. dintr'a 2 și 3/8 1716, Hurm. ib. f. 157), remăind numai câteva mii în Moldova „spre paza țerii“.

În Muntenia aflăm ca principe pe Nicolai Maurocordat, un om tiranic, contrariul blândetăi și prudentei lui Mihaiu Racoviță. Cei mai de frunte boeri au fugit în Ardeal și Ungaria la armată germană, spre a scăpa de tirănia lui, implorând ajutoriul Germanilor și scăparea țerii de sub Turcia, schimbând astfel domnirea tiranică a lui Maurocordat cu suveranitatea turcescă. Armatei germane conveniă asta, vedând în implorările acestea o supunere chiar a țerii, care facea numai o parte integrantă a Turciei, cu care purtă resboiu.

Vedând Nicolau Maurocordat primirea cordială a refugiaților Munteni în armata germană, se gândi și el, cum s'unt de regulă despoșii și tiranii de proști, a se

Amicii buni.

supune armatei germâne. Dară cu asta el deșteptă numai neîncrederea, și Fleischmann ȋce în raportul seu cătră consiliul de rebel germ. dintr'a 7/5 1716 (Hurmuzachi, ib. f. 150): „Agintele de aicia al principelui muntenes Nicolau Maurocordato mi-a ȋis în numele principalului seu, că principele seu e gata de a lucră tôte pentru Majestatea sa împër. și de a se dechieră pentru dênșul la întrarea trupelor împërătești“. Dară e evident, că cu aceste canalie grecești, a căror cap se pot numi cu tot dreptul principii Valachiei și Moldovei, fără a-i pune cuțitul la gât, nu se pôte începe nimică“.

Pe când Nicolau Maurocordat slăbi cu totul forțele Munteniei prin tirănia sa, urmașul lui prostuțul Ienachi Maurocordat gândi de a înșelă pe Germani și Turcia; trebui însă în urmă să vedă cu mare scărbă, că după încheierea păcii i se luară 5 districte de cătră Germani și că un alt boer ocupă tronul muntenes.

Armata austriacă sub comanda supremă a lui Eugeniu de Savoia bătă într'un mod înfricoșat pe vezirul Ali pașa la Petruvaradin într'a 5/8 1716. Austria învingătoare refusă acū propunerea Rusiei pentru o alianță defensivă contra Turciei, care atunci începuse resboiu cu Tătarii, căci „cum arată exemplele“, relațiunează principele Trautsohn cătră împëratul Carol VI într'a 13/10 1716*, țarul devine aliaților sei tare deficil, vrând el mai mult a poronci de cât a ajută, și el și vre sub aparența unei alianțe să facă o demarșă curioasă în Muntenia și Moldova, spre a-și scôte singur în urmă la ocaziunea unei pacificări cu Turcia niște folose pré mari, la ce-i îndatinat* (Hurmuzachi, ib. f. 163). Austria nu se află acū în starea defensivă, ea putea după luptă victoriosă dela Petruvaradin să iee o ofensivă energică contra Turciei. Aripa stânga a armatei austriace, comandată de cătră generalul Steinville începă a se mișcă spre Muntenia, ocupând fără nici o rezistență tôte districtele până în Olt, ieră în Moldovă tôte partea dela Ardeal până la Siret (chrisovul lui Mihaiu Racoviță dintr'a 30/12 1718, Codrescu, uricariu p. IV f. 316, Ion Neculcea, Letop. tom. II f. 388), cutrierând Moldova până la Berlad, după raportul generalului Tige dintr'a 19/10 1716, (Hurm. ib. f. 166). Cetatea Nêmțului, mănăstirea Casin (scrisoarea mareșalului locot. Steinville cătră plenipotențiarul împërătești dintr'a 14/5 1718, Hurm. f. 212) și Mira (chrisovul lui Mihaiu Racoviță ib.) le ocupară Germanii. În Cetatea Nêmțului comandă căpitanul Ferent seu Franț. Armata invasiunară eră concentrată în cetatea Nêmțului și mănăstirea Casin.

Un nemulțămitor al lui Mihaiu Racoviță, anume stolnicul Vasilie Ciaurul se duse, vedând purtarea boerilor muntenești, la generalul din Brașov, spre a închină Moldova ocupată până în apa Siretului de cătră Germani, căpătând pentru asta titlul de „grof“ (chrisov dintr'a 30/10 1718, Codrescu, uric. p. 4, f. 316). El deveni comandantele mănăstirii Casin, de unde cu oastea sa adunată din „boeri, mazili și feciori de boeri“, „au prădat și jăcuit“ „pe mănăstiri, boeri și pe cine și află, cari nu se supuseră lor“; și „pe turci negustori prin țerguri“, robindu-i și ducându-i „poelon generalului de Brașov“, pentru „ca să-și mărescă cinstea“ (ib. f. 317).

Contimpuranul Ion Neculcea ȋce în cronica sa: „După cum sânt Moldovenii gata la jac, îndată s'au dat la dênșii (la Nêmți); eră și cam asupriți de Mihaiu Vodă, că scosese hărții pe țeră, și pe mazili dajdi grele și desetină pe mazili țerănescă; obiceiul cel rău de stingerea mazilelor nu vré să-l mai părăsescă. Deci câți ômeni și câte case boeresci eră dincolo de Siret, toți ținea cu cătanele și se făcuse niște tâlhărit mult

peste sêmă; și Mihaiu Vodă stăpănia numai pe lângă Iași și la Orcheiu puțintel; ieră incolo tot podghézuri de cătane amestecate cu Moldoveni ajungea de prădă țergurile, pe la Fălci și pe la Bêrlad; ieră Hotinul și Cernăuții i ținea tot Turcii; și se miră ce va face și de ce se va apucă, că domnia i eră nouă și nu avea bani să se plătescă să se stringe slujitori și i eră cu frică și se mutase în Cetățue, și mai nici în Cetățue nu mănacă, ci mănacă câte la un loc, de nu-l șcie nime; că și boerii încă nu eră drepti, ce mulți dintre dênșii se ajunseze cu cătanele“ (ib. f. 388).

La ocuparea districtelor oltene principele muntenes Nicolai Maurocordat fugi din București la Giurgiu, și stringând ôste în Bulgaria, se întorse înapoi, după scrisoarea lui Barbu Brailoiu cătră Steinville (Hurm.) cu 1200 de Turci la București, trămițând după Tătari, ca să alunge pe cătanele din țeră. Tătarii însă i respunseră, că au destul de lucru cu Leșii și cu Moscoviții (ib.)

Între aceia austriacii ocupă Timișoara, Banzoa și Nipalanca și generalul Steinville se gândesce la ocuparea întregii Muntenii și Moldovei. Pe neașteptate prinde căpitanul Dettine pe Nicolau Maurocordat în București și-l duce la Sibiu. (Raport dintr'a 2/12 1716, Hurm. ib. f. 167), unde a stat până la încheierea păcii. O asemenea sôrte așteptă și pe principele Moldovan, pe Mihaiu Racoviță. Stolnicul Vasilie Ciaurul prinde pe sora lui Mihaiu Racoviță și o transportă la Brașov. (Chris. lui Mih. Racov., Codr. f. 317). Căpitanul Ferent seu Franț după Neculcea avea să prindă pe Mihaiu Racoviță. Racovița se înștiință de ômenii sei de planul lui Ferent și se gândi la apărare. El trimise pe Macri ban și pe visternicul Constantin Costachi la Tătari, să-i dee un ajutor de 3000 de ômeni, și eși cu seimenii și streliti din Iași afară pe Bahluiu în sus întru întimpinarea căpitanului Ferent. Dară căpitanul Franț mai avu ce de lucru în expedițiunea sa; el află, că mai există și orașul Pascani și Cotnar, pe cari încă nu le supuse. Ferent pradă atâtău Pascanii, și de acolo se mișcă spre Cotnăr, de unde tocmai apucă spre Iași, spre a-l cuprinde și a prinde și pe principele încă neșpus. Mihaiu Racoviță așteptând însădar pe Ferent, se întorse înapoi la Iași în curțile sale, punând străji la Têrgul Frumos și la podul Iloaei și la cărcîma Hați de lângă Iași, ieră pe seimenii și streliti i aședă la Hlince, pe lângă përiul Cetățuei (Neculcea, Let. II f. 380—381). Într'a 1/1 1717 sosi căpitanul Ferent fără veste în Iași, rădicând străjile din Têrgul-Frumos, podul Iloaei și din cărcîma Stați. După ocuparea țergului Iași se apropiă el de curțile domnești la 8 ôre deminătă. (Chrisovul lui M. Racov. dintr'a 7225, Neculcea, f. 380). Mihaiu Racoviță scăpă cu doi, trei „copii de casă“ cu mare greutate necunoscut din curte la cetățue, unde se află „tôtă boerimea“, urmărit de cătanele; la „podul cel domnesc“ ce este peste Bahluiu“, ȋce Neculcea, „puțintel vre ce s'a mai propit țîindu-i calea cătanele lui Mihaiu Vodă, ier Mihaiu Vodă a luat mai pe din jos de pod și-au trecut Bahluiu pe gheață, și-a apucat de a intrat în Cetățue, și norocul lui că nu l'a știut, că este el Mihaiu Vodă, că i-ar fi ținut calea pe dincolo de Bahluiu, și pôte l'ar fi prins“. (f. 389).

Atunci chiar sosise în Iași visternicul Constantin Costachi cu 6000 de Tătari, pe cari i lăsase însă în „valea lui Aron Vodă“, ca să înștiințeze pe Mihaiu Racoviță, despre vinirea Tătarilor. El fusese și în Cetățuea, dară neaflând acolo pe Mihaiu Racoviță, se îndreptă spre țergul Iași. Aușind aci Costachi de cătane fugi „în stuh în jos de Bahluiu“, fără a înștiință pe principele despre vinirea Tătarilor.

Căpitanul Ferent încunjură cetățuea, fără a o pute

ocupă din cauza improscării din Cetățue; căpitanul a uitat coșul la helesteul la Frumosa, și fără de acesta nu putea lua cetățuea. El căută deci după loitre și pepelece.

În Cetățue eră mare spaimă; și Tătarii steteau în cea mai mare linișce sub delul ei ascunși în „valea lui Aron Vodă”, fără a ști de pericolul, ce amenință în fieșce-care moment pe Mihaiu Racoviță. Auînd ei însă sunând clopotele mănăstirii și bubuitul tunului mare din Cetățue, se indoiră ântăiu, „se nu fie vre-un viclesug” (Neculcea ib.) dară în urmă se repeđiră spre Cetățue, în giurul căreia găsiră pe Ferent cu cătanele lui și cu Moldovenii de pe la țeră. Căpitanul Ferent nici nu gândi acū la ocuparea Cetățuei, ci se retrase în grabă mare la „coș la cai”, și spre pėriul Cetățuei deasupra Hlincei, urmărit de Tătari, cari îl încunjurau din toate părțile. (Neculcea ib. f. 390).

Mihaiu Racoviță vėdėnd retragerea Nemților, eși din mănăstire cu garda lui mică (Chrisovul dintr'a 7225) și luând și „servitorii” „din tėrg” (Neculcea) urmări pe dēnșii la Hlince se împreună cu seimenii și streliții, ce erau acolo postați de mai nainte.

Mihaiu Racoviță și Tătarii împinseră dela Hlince în sus pe pėriu pe Nemți la strimtori, unde ei se vėdură de odată încunjurați din 3 părți, de Mihaiu Racoviță și Tătarii, în spatele lor însă se află pėriul Cetățuei. Mulți Nemți cădură în pėriu, alții fură prinși, între cari și căpitanul Ferent. El încapū în mânilor unui Tatar, dela carele îl cumpără Mihaiu Racoviță. Mai că totă ôstea austriacă fu nimicită. Pe cei prinși fără destingere, ori Nemț ori Moldovan, nu-i pardonă Mihaiu Racoviță, ci i omoriă pe toți, așa de iritat a fost principele și divanul seu. Pe Ferent îl duseră în curtea domnescă în divan și muștrând mult pe Nemțul, Mih. Racoviță i tăiă capul.

Cine ar fi vizitat atuncia Iași, s'ar fi speriat de spectacolul, ce i se oferă. Pe locul bătăliei lângă Cetățue se rădică o movilă de trupuri ale morților. Și mai pe urmă, ăce Ion Neculcea, „au strins capetele tuturor și trupurile, și-au făcut o movilă și o cruce mare de pėtră, și cerdac ierăși de pėtră de asupra crucii, ca să fie de pomenire, acolo la fântână la Parasca, sub delul Cetățuei, pe unde au fost resboiul bătăliei, lângă drumul cel mare, ce merge la Țarigrad”. (Letop. t. II f. 390). ăce și inscripțiunea dela Vama, care aicia întregeșce pe cea dela Iași, care în pasagiul acesta e nelegiveră, că „într'aceea i-am înfrânt cu puterea lui Dđeu și am pus trupurile lor peste olaltă”. Ieră Chrisovul lui Mihaiu Racoviță dintr'a 7225 ăce : „că cu puterea lui Dđeu și cu ajutoriul sfinților apostoli Petru și Pavel i-am înfrânt, și o sēmă dintre dēnșii, au căđut prinși la resboiu, ieră o sēmă au perit la resboiu, ieră trupurile celor periti s'au făcut movilă, întru pomenirea vecinică deasupra trupurilor acelor periti, în care movilă este și Ferent căpitanul împreună cu alte trupuri”. (Codrescu, Uric. p. 4 f. 311). Se pare însă că sulgerul Velicico, care după Ion Neculcea a fost în expedițiunea căpitanului Ferent, a scăpat, séu că a fost agrăfiat de Mihaiu Racoviță, căci din Neculcea ađim, că Velicica se retrase după inchierea păcii între Turcia și Austria din Ardeal în Muntenia, unde a și murit.

La evenimentele acestea se referă „cerdacul lui Ferent” de lângă Cetățuea din Iași, séu dela „fântâna dela Parasca”.

Acest monument dela „Parasca” conține o episodă interesantă din istoria curții moldoveneșci. Despre sôrtea acestui monument dela „Parasca” am vorbit sus; pôte de aceea, avuse așa o tristă sôrte, că-i dela „Parasca”. Numele acesta singur însuffă ceva dis-

preț : e mirare, când posteritatea îl raportă și la însemnătatea istorică a monumentului?

Tătarii însă n'au venit însădar, se resboiescă pentru principele Moldovan. A două ăi cerură ei numai o bagatelă de 10 pungi de bani, cari Mihaiu Racoviță nu le avū séu că n'au vrut să-i dee. „Mergeți”, ăce el lor, „în țera din Siret incolo spre munți și ve luați, că sânt tot haini cu toții cătane, numai dincóce de Siret sé nu-mi robiți”. (Neculcea, ib. f. 390). Atuncia prădară tătarii țera dincolo de Siret până în Hanga și Ceahlău; Nemții părăsiră cetatea Nēmțul și fugiră la mănăstirea Casin la Vasilie Ciaurul, lăsând victualele tóte în cetățue.

Mihaiu Racoviță se gândi acū la eliberarea țerii din Siret. El se porni cu Tătari și Moldoveni în partea ocupată de cătră nemți și ocupă cetatea Nēmțul și mănăstirea Mira. (Chrisovul lui Mihaiu Racoviță dintr'a 7226, 30/12, Neculcea, f. 393), bătėnd „pe niște cătane, ce eră acolo cuib de fãlhărit, de o au spart și i au gonit în țera unгурescă” (Neculcea, f. 393). Mănăstirea Casin însă nu o putū lua; ea fu apėrată „voinicėșce de un oficier germán contra a unui atac indoit și zădărnice a unei glote de câteva mii de Tătari, amestecați cu Moldoveni”. (Scrisórea maresalului Steinville cătră plenipotențiarilor imperiali dintr'a 14/5 1718, Hurmuzachi, ib. f. 212).

Cetățuea Nēmțul și Mira o risipi Mihaiu Racoviță la pronca Sultanului (Chrisovul lui Mih. Racoviță, Codr. f. 320), fără să fie ele restaurate cândva de atuncia.

„E trist”, ăce Teodor Codrescu în Uricar, p. 4. notă f. 320, „a mai mărturisí, că astăđi acesta prețiosă antică a ajuns a fi amenințată să se ștergă curėnd din ființă, nu atăta din lacomia cu care vremea mistue și ponoseșce tóte, pe cât din reutatea ciocanului vandaliilor. Mai multe zidiri și cărcime din tėrgul Nēmțului sânt clăđite cu pėtra smulsă din murele cetății, ce au fost adese asilul strămoșilor noștri. La a. 1833 musa lui A. Hrisovergi indemnă pe guvern a ocoli cetatea cu un gard vremelnic de mestecăan. Cetatea Nēmțului și Secu, cât ar fi de dorit ca aceste sfinte, și mai cu sēmă bogate mănăstiri să îndatorescă pe arendașii muntelui a ține dinadins un păzitor la cetate și a îngriji ca să nu remăie în viitor pentru rușinea proprietății, stanistea vitelor tėrgului” (f. 220—221).

(Încheierea va urmă.)

Dionisiu O. Olinescu.

Georgina.

— Verisórei mele Georgina. —

Căt de bine ne simțim — ăce un amic al botaniceii — când după un lucru ostenitor avem ocaziunea de a ne puté preămbllă prin o grădină frumósă, bine cultivată; și decă ici și colo ni se prezentă și câte o grupă de flori, acestea vrėnd, nevrėnd ne atrag atențiunea, ne silesc a uită pe un moment grigile și necasurile, și ne transpun întru o stare plăcută, va să ăică ne fac să ne bucurăm. Decórea cea mai plăcută, cea mai mare și mai fermecătore a grădinelor sânt dară florile, cari prin frumșeta colórei și prin profumul ce-l respăndesc produc óre-ș cumva o atmosferă mai pe sus de cea comună pământescă, o atmosferă cerescă, în care decă se află omul, i se pare că e în paradis. Ba, florile prin frumșeta și prin majestatea lor au atras chiar și atențiunea poetilor și scriitorilor celor mai mari, cari nu au pregetat de a sacrifică și pentru ele câteva mominte, nu au întârđiat de a notifică pentru posteritate unele epoce mai momentóse din istoria lor,

căci trebuie să concedem, amabile cetitoare și st. cetitori, că precum toate lucrurile din lume, așa și florile încă și-au istoria lor. Unele dintre ele au jucat rol frumos și însemnat în lumea botanică, ba unele și-au elupțat și gloriosul nume de „regina florilor“, numai cât domnia lor a ținut și ține numai puțin, fiind în legătură intimă cu secul, cu timpul domniei.

Așa pe timpul regelui Ludovic sântul, flăoarea cea mai plăcută și mai frumoasă în totă Franța era crinul. Nu era grădină, nu florar, unde acestei flori să nu i se fi destinat locul cel dintâiu și cel mai onorific, ca unei regine. Crinul era decorația seculului frumos și simbolul inocenței. Ma se spune, că în zilele acestui rege sânt toate damele din curtea regală erau frumoase, atrăgătoare și inocente asemenea crinului.

Sub Ludovic al XIV-lea urmă domnia tulipanului de grădină. Unii oameni, în însuflețirea lor cea mare față de această flăoară pompoasă, se dice că sacrificau averi considerabile, plăteau cu preț enorm câte o cephă de tulipan, ba în Holandia se făceau comerții celebre cu ele. Tulipanul ca simbol e cel mai potrivit pentru secul frumos din secul al XVII.

Sub Ludovic al XVI-lea — în epoca amorului și al ușurimei de minte — trandafirul își elupță antietatea între flori, care țin până la timpul revoluțiunii franceze. După revoluțiune apoi pași pe tronul florilor Georgina, care triumful acest mare, ce vră să și-l aroge în câțva și ați, singur numai colărei sale celei vivace și-l pôte atribui. Deci să percurgem pe scurt istoricul ei!

Georgina în secul al XVIII încă era cu totul necunoscută Europei. Se spune, că botanistul spaniol Caranillos ar fi fost fericitul acela, care a adus primul exemplar de Georgina în Europa din America pe la finele seculului amintit (XVIII). El a fost primul cultivator al ei în patria sa, unde curând a început a se domicilia prin unele grădini mai de renume. Ba, pentru colărea ei cea atât de vivace își câștigă adoratori și prin alte țări, în cari asemenea încep a fi cultivată cu mare plăcere și cu multă pașiune. Franța, precum în alte lucruri, așa și în cultivarea și nobilitarea Georginei încă a dorit să fie cea dintâiu. Cei mai mulți grădinari franceși lucrau cu diligența, pentru de a nobilită cât se pôte mai tare Georgina și pentru de a-i câștigă adepți cât se pôte mai mulți.

În totă primăvera se făcea câte un comerț frumos cu Georginele, de orece fie-care proprietar doria a-și decora grădina cu atare flăoară, care de acuma înainte încep a fi considerată de „regina florilor“. Grădina ori florariul acela, din care lipsia această flăoară, nu atrăgea pe nimenea. Astfel pentru cultivarea și nobilitarea ei a început a se cheltui sume mari de bani, și de și lucsul arătat în privința acesta întrece tot aceea, ce a însemnat veteranii scriitori despre tulipan pentru posteritate, totuși încă nu și-a fost ajuns culmea, până în secul al XIX, când Georgina era cultivată mai pretotindenea.

Se enareză, că între anii 36—40 ai seculului în care trăim un adorator mare din Franța al florilor să fi cumpărat un strat de Georgine arăngiat și cultivat după totă măiestria posibilă a grădinăritului cu 70.000 de franci. Pare că și în poveste încă ar fi pre esagerat prețul unei spețe de flori, dar apoi în realitate? Dar așa e omul, pentru ce i place și-i cade la inimă e în stare de a-și sacrifica totul.

Unic defect ce i se impută Georginei e, că nu are profum, dar cu atâta e mai avută în colorii. Cercatu-s'au toate mijlocele posibile ale cultivării, nobilitării și măiestriei omenești ca Georginei să i se pôtă da și profum, dar însădar. Să dice că s'a pus și un premiu

de 10,000 de franci pentru acest scop, dar fără nici un succes.

Astăzi însă, de și Georgina se află mai prin toate grădinile, și se cultivă cu plăcere de toți iubitorii florilor, totuși autoritatea și domnia ei a scăpătat mult. Astăzi, fiind și ea mai înaintată în etate și astfel perdându-și farmecul tinereții, nu pôte atrage pe nimenea așa tare, încât să și pună chiar și averea pentru ea. Ba, aflându-se mai la totă casa, începe a fi considerată și ea numai ca celelalte flori, și puțină excepțiune de care se mai bucură i-o dau singur damicelele acele cari sânt fericite de a-i purta frumosul nume de Georgina, căci acestea și ați o cultivă cu deosebită plăcere și o stimază cu mare scumpătate.

Precum se vede dară, nici florile nu se bucură de o sorte mai bună decât versurile și scrierile poezilor. Anume tot ce scriu aceștia până ce-s încă în flăoarea vieții, în etatea amorului ferbinte, e plin de profum și farmec; din contra ce produc în anii mai târzii, în zilele bătrănelor singur numai prin colărea esternă pôte să mai facă ceva impresiune asupra cetitorilor, căci profumul fermecător al tinereții le lipsește. Tocmai așa stă și cu florile.

Că în locul Georginei ore-care flăoară își va pôte elupță numele de „regină“, și care se va pôte bucura de o domnie ca cele amintite, e secretul viitorului.

Ioan Petran.

Amicii buni.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 161. —

Micul Juonel e un cetățan foarte mic încă al patriei, dar totuși un urieș față de darul ce i-a adus Moș Crăciun, și pe care tocmai îl ține în mână, adevărat o păpușă.

Din momentul acela Juonel nu se mai simte singur în lume. Păpușa i este prietena. Cu ea ride, și se veseleşce; cu ea plânge și suspină. Fără ea n'are nici bucurie, nici durere.

Dar mai are un prieten. Un cățeluș. Trei la oaltă formază compania. Și cățelușul par că ar ști vorbi, păpușa par că ar înțelege. se pörtă așa de bine. Nimica nu conturbă îndestulirea amicilor.

Numai creșterea lui Juonel pôte să aducă vr'un pericol în această armonie. Dar bine, că ei nici nu visază de acesta!

I. H.

C u g e t ă r i.

Salutarea parvenitului se măsoră după norocul seu; cu cât să rădică mai sus, cu atât se plecă mai puțin.

Cupa ambițiunii îmbetă conștiința și face să șovăiească dreptatea.

Dacă ar pôte să vedă golul ce-l lasă mörtea lui, cel fudul ar fi mai puțin mândru de locul ce-l ocupă viața sa.

Inima feciorei conține schinteia iubirii precum bobocul de trandafir conține profumul.

Sânt lucruri pe care nu le putem întrebuința fără a le murdări: batistele și spionii.

O îmbrăcăminte elegantă te face să plătești mai mult otelierului care te găzduleşce de cât croitorului, care te îmbracă.

Amorul propriu te mângăie de ori-ce nenorocire, atunci când ai prevădut-o.

Gradul de spirit necesar pentru a ne face plăcere este o măsură în destul de exactă a gradului de spirit ce avem noi enși-ne.

SALON.

Sesiunea Academiei Române în 1883.

Ședința VI în 21 martie (2 apr.)

În comisiunea didactică în locul dlui Marian, carele n'a putut vini, se alege dl Marienescu.

Documinte donate de familia Hurmuzachi. Dl președinte Sturdza face comunicarea, că dela un membru al familiei Hurmuzachi, care a făcut mari servicii și multe donațiuni țării, a primit o sumă de documinte de mare interes, manuscrite autentice ale lui Petru Schiop, pe care dsa le depune, manifestându-și dorința de a le vedé publicate cât mai curând și crede că acest scop se va ajunge decât dl Hășdeu le va adauge la volumul dsale, ce va apăre în scurt timp. După o discuțiune lungă, se aprobă.

Musica națională. Dl Alecsandri sulevând cestiunea colectării cântecelor populare, spune că dl Vulpean are o colecțiune de 400 cântece vechi, cari se disting prin originalitate, frumsețe de limbă etc. cari tôte însuș le-a vëdut și că a audît pe dl Vulpean esecutându-le de minune pe flaută, nu șcie însă decât sânt corecte, ar dori să se deie cuiva spre revisiune. — Dl Ionescu dize, că cestiunea e serioasă. Bine ar fi, decât s'ar face *Asociațiunii naționale pentru cântări*, decât conservatoriile ar da concursul lor; nu numai cântecele (melodiile), dar și textul lor s'ar lăți și conservă; ar dori să se facă din an în an sërători în cari să se cânte de aceste. — Dl Alecsandri a aminti pe mai mulți cari au adunat asemenea cântece; cea mai mare și mai frumoasă colecțiune e a dlui Carol Miculi dela Cernăuți, care a adunat 48 cântece; apoi a dlilor Ruschinszki în Moldova și Henric Herlich în Viena; cântecele aceste sânt legate cu părinții noștri, conservarea lor dară e de mare interes. Dsa se uneșce cu dl Alecsandri pentru a deșteptă atențiunea guvernului, precum și la dorința ca conservatoriile să nu esecute decât asemenea piese naționale. — Dl Babeș propune ca să se câștige un exemplariu din acea colecțiune, spre a se puté studiá. Se aprobă și dl Alecsandri este rugat să câștige un exemplar pentru Academie.

Ședința VII, la 22 martie (3 apr.)

Publicarea codicelui dela Voroneț ocupă cea mai mare parte a ședinței. La discuțiune iau parte mai mulți membrii, și se decide ca codicele să se publice cu litere cirilice întocmai după original, însoțindu-se de o transcripțiune cu litere latine; față cu textul să se publice texturile corespundătoare din evangeliarul dela Alba-Iulia din 1648 și din Biblia Bucureșcănă dela 1688; afară de o introducere personală din partea dlui Sbiera, să se publice la finea volumului un glosariu, elaborat tot de dsa, în care să fie indicate tôte cuvintele cuprinse în textul Voronețian cu esplicarea lor, unde va fi de trebuință; edițiunea să fie ornată cu un numer de 4 sêu 5 pagine de fac-simile, esecutate prin helio-tipie. Tipărirea se va face în Cernăuți sub îngrijirea dlui Sbiera. Dl Sbiera va primi spre acest scop o fotografie a originalului.

Ședința VIII, la 23 martie (4 apr.)

Dl N. Teclu arătă prin scrisore, că nu pôte luá parte la sesiunea presinte și trimite un memoriu

al seu, care se trimite în cercetarea secțiunii respective.

Dl Barițiu depune darea sa de sémă asupra călătoriei sale întreprinse din însărcinarea Academiei române la ruinele dela Sarmisegetusa (Ulpia Traiană) în maiu 1882. Se trimite în cercetarea secțiunii respective.

Numismatic. Dl Schmidt comunică un studiu al seu relativ la numismatica română. Se trimite în cercetarea secțiunii istorice.

Ședința IX, la 24 martie (5 apr.)

Memoriul dlui Teclu. Ștefanescu inapoid manuscritul dlui Teclu „Despre industria pigmentelor de depins”, raportéză în numele secțiunii de științe, că l'a aflat demn de publicitate în anale. Se aprobă.

Studiul dlui Marian. Dl Alecsandri în numele secțiunii literare raportéză, că studiul dlui Marian asupra descântecelor culesse de repausatul Seulescu a fost aflat demn de a figurá în Anale și a face obiectul unei lecturi publice, ier colecțiunea lui Seulescu să se conserve în arhivul Academiei.

Studiul dlui Barițiu. Dl Maniu aduce conclusiunea secțiunii de istorie asupra raportului dlui Barițiu relativ la excursiunea la Sarmisegetusa, ca să se publice în Anale și să se citescă în ședința publică de mâne.

Ședința X, publică la 25 martie (6 apr.)

Dl Barițiu dá cetire raportului seu despre ruinele dela Sarmisegetusa, urmărit de Academie cu multă atențiune.

Dl B. P. Hășdeu ascultat cu viu interes, ceteșce un studiu despre originea vorbelor „faclă” și „fachie”.

Dl I. Sbiera întreține Academia mult atentivă despre codicele Voronețian descoperit de profesorul Creț.

Ședința XI, la 26 martie (7 apr.)

Scierea dlui Gaster. Dl Barițiu în numele comisiunii de premii anunță depunerea raportului P. S. Melchisedec asupra scrierii dlui dr. Gaster.

Edmond Meier despre România. Dl dr. Edmond Meier din Berlin arătă cu adresa sa, că publică analele literaturii istorice, și voidn a vorbi și despre România, cere să-i deie Academia publicațiunile sale istorice. Se decide a se trãmite în opinarea secțiunii istorice.

Ședința XII la 28 martie (9 apr.)

Scrierile dlui Marienescu. Dl N. Ionescu arătă, că de acum doi ani trecuți a fost întrat la Academia o lucrare a dlui Marienescu despre „Mitologia Românescă”. Dsa rógă comisiunea, căreia s'a trimis spre studiare, să înainteze neintârziat raportul ei. Dl Urechia propune ca tôte manuscritele depuse de dl Marienescu să fie trimise la secțiunea literară. Dl Ștefanescu propune și Academia aprobă, ca pentru cercetarea memoriului relativ la mitologia românescă să se întrunescă secțiunile de litere și istorice.

Dicționarul Academiei. Dl Sion arătă, că comisiunea lexicografică nu se pôte întruni și nu este în situațiune de a da raportul ce i s'a cerut despre statul cestiunii. Dl Ionescu nu e mulțamit cu respunsul verbal al dlui Sion, cere dela comisiune un respuns formal în scris, să spună de ce nu pôte realiza lucrarea? Dl Alecsandri e de părerea, că nu ar trebui să se întârzie lucrarea dicționarului până ce s'ar imprimă tôte cărțile vechi cunoscute. Acesta comisiune să profite de materialul deja dobândit și să se pună pe lucru îndată, căci țera așteptă dela Academie mai cu sémă

dictionarul și gramatica ei. Peste 10—12 ani cine va mai împedea pe Academie să-și completeze lucrarea?! Propunerea acésta se primește și se cere dela comisiune raportul sau pe ședința de mână.

Fotografierea codicelui Voronețian. Dl Sbiera arătă, că a aflat un fotograf, care primește să fotografieze codicele, plătindu-i-se câte trei lei de fie-care pagină pentru copile ulterioare. Academia însărcinează pe dnii Sbiera și Urechia să contracteze cu fotograful ce ar lăsa prețul mai convenabil; numărul exemplarelor se va fișa după ce se va stabili definitiv cu fotograful.

Colecțiunea de arii de dl Vulpian. Dl Alecsandri arătă importanța culegerii de arii românești. Dl Vulpian a adunat 780 de arii diverse și le-a transcris pentru flaută. După însărcinarea ce a avut dela Academie, dl Alecsandri a propus dlui Vulpian să cedeze colecțiunea sa de arii Academiei. Culegătorul ar vré să mai adune și alte arii peste vr'o două sute de prin Oltenia. Dl Alecsandri laudă fidelitatea colecțiunii: „Aci nu sânt amestecate cu cântece străine ori cu stilul cântărilor de mahala „Tu ești a mea, bellă“ etc. Dl Alecsandri propune ca Academia să dezbătă într'una din ședințele sale asupra întrebării ce se pôte face cu colecțiunea dlui Vulpian? Apoi nu se cuvine culegătorului o remunerațiune pentru munca sa, căci densusul a cheltuit mult cu călătoriile spre a face colecțiunea? Urméază o discuțiune mai lungă, în urmă dl Alecsandri propune defigerea unui premiu pe anul viitor pentru cea mai complectă colecțiune de arii românești. Dl Vulpian va aduce atunci colecțiunea sa la care a lucrat 15 ani de zile și o va mai completa până atunci. Defigerea premiului propus de dl Alecsandri va vini la ordinea zilei când se vor dezbate premiile de publicat pe anul viitor.

Noua piesă a dlui Alecsandri. La cererea dlor Sion și Quintescu, dl Alecsandri promite a ceti în ședința publică extraordinarie de vini o parte din noua dsale comedie: „Fântâna Blandusia“.

Ședința XIII la 29 martie (10 aprilie)

Dl dr. G. Polys prezintă Academiei un manuscript de 18 volume în octav mare, conținând un vocabulariu româno-germân lucrat de dsa. Rógă Academia să-l esamineze și astfel să-i deie atestat de valoarea operei sale. Academia neputând intra în discuțiunea acestui obiect, cesțiunea se amână pe alta ședință.

Alegerea membrilor corespundinți și onorari se ficséză pe ședința din sâmbéta viitoare.

Cronică bucureșcénă.

— 29 martie.

(„Fântâna Blandusiei“. — O coincidență. — Valea Sabinei. — Serbarea societății studenților universitari „Unirea“.)

Noutatea cea mai de însemnat a săptămânei e, fără îndoieală, citirea, în salónele dlui Maiorescu, a noúei opere a cântătorului ginteii latine. Mercuri, 23 marte, dl Alecsandri ne-a făcut plăcerea să ne citescă „Fântâna Blandusiei“ o comedie în trei acte și în versuri, în care poetul zugrăvește epoca clasică a Romei. Eroi principali ai piesei sânt: nemuritorul Horațiu, Neera curtezana, Libertul Scour, și doi sclavi dela Istru: frumoșa Geta și iubitul ei Gaul. Asistența eră din cele mai numeroase (peste 40 de persoane fiind față) și succesul piesei, căreia poetul i-a dat naștere chiar în iérna acésta, în urma unei indispozițiuni ce l'a îndemnat să caute distracțiune în scrierile clasicului din valea Sabinei, a fost desêvșit.

Međiul social în care autorul și-a însgebat acțiunea reiese de minune din paginile acestei noi scrieri a sa. Tipurile și caracterele sânt bine zugrăvite. Numai acțiunea (și observarea acésta cu tótă reserva pe care ne o impune atât numele cât și admirațiunea ce datorim autorului) nu e destul de încordată și limba nu are tot farmecul pe care-l găsim în Despot Vodă. Care să fie pricina? De sigur numeroasele neologisme de care limba „Fântânei Blandusiei“ e presărată, dar a căror întrebuintare subiectul ar pute-o întru cât-va iertă. În schimb pasagele lirice, cari abundă în aceste pagini, sânt admirabile și putem susține cu destulă tărnie că noua scriere a poetului nostru e o nouă pétră prețioasă cu care se îmbogățește atât coróna de nemurire a frunței lui, cât și aceia de glorie literară a țerii care l'a născut.

*

O coincidență vrednică de însemnat în trecet: Valea Sabinei recorită de undele Mandelului și Lunca din Mircești udată de apele Siretului! Valea unde măiestrul cântăreț al odelor și epodelor potrecea departe de o îmbelșugare pe care desgustul o însoțește, de palaturile ale căror coperișe se învecinesc cu norii și de fumul pré bogatei Rome, ¹⁾ oglindindu-se în fântâna Blandusiei mai limpede de cât cristalul, demna de libațiunile unui vin plăcut coronat de flori, ²⁾ și lunca unde fărmeătorul zugrav al pastelurilor își potrece cea mai mare parte din viață departe de sgomotul asurđitorului București!

Acela și-a nemurit valea, acesta și-a nemurit lunca.

*

Fântâna Blandusiei da naștere riului Mandel care uda țera Sabinei unde eră moșia lui Horațiu. Aci, în valea Sabinei pe care n'ar fi schimbat'o pentru tóte avuțiile cele pré bogate de necazuri, ³⁾ el ducea acea viață a cărei elogii hotărâu pe Zaraful Alfiu să se lase de usură și să trăiescă la țără, liber de grigi și departe de ori-ce pricini, indeletnicindu-se, ca primii ómeni, a-și cultivá singur ogorul părintesc. ⁴⁾ Aci poetul dela Mircești ne-arătă pe Neera, dar nu pe nestatornica Neeră care jurase lui Horațiu că, atât cât lupul va fi vrășmaș oilor, cât Orion, protivnic corábierilor, va rădica marea furtunosă și cât vântul va flutură pèrul cel lung al lui Apolon, amorul ei va respunde iubirii lui, ⁵⁾ schimbându-l apoi fără scrupul, ci pe Neera care ar da totul ca să fie căutată de privighetorul din valea Sabinei. Aci găsim pe Mecena și atâte alte figuri din viața romană, din seculul lui August, descrise cu culori vii.

Dar să nu fim mai mult indiscreți! Ilustrul poet a binevoit a promite colónelor „Familiei“ câteva fragmente din opera sa, și cetitorii vor găsi, de sigur, mai mult în acele fragmente, de cât am puté spune noi prin câteva rânduri ale unei cronice.

*

În aceeași seră a avut loc la Teatrul Național balul societății comercianților și meseriașilor români. Portul românesc pentru dómne, ținută de rigóre pentru domni. Lume destulă, făr' a fi multă; animația însă mai puțină. La órele 2 dimineța sala eră golă.

Décă un bal a avut deplin succes, apoi necontestat e balul societății studenților universitari „Unirea“ care s'a dat în aceeași sală a-seră, luni, 28 marte. Acésta serbare a studenților, pusă sub patronagiul

¹⁾ Horatii Carminum. Lib. III, C. XXIX: Ad Maecentem.

²⁾ Id. ibid. C. XIII: Ad fontem Bandusiae.

³⁾ Id. ibid. C. I: Quomodo vita efficitur beata.

⁴⁾ Id. Epodon liber, C. II: Vitae rusticae laudes.

⁵⁾ Id. ibid. C. XIII: Ad Neeram.

princesei Valentina G. Bibescu, a fost cea mai splendidă din toate petrecerile ce ne-a fost dat să gustăm în ierna această. În mijlocul salei se durase o incintă, rezervată pentru danț, din un lung șir de scaune și numeroase feloane tricolore, înfășurate în ghirlande de verdetă și legate între dênsele cu panglice în culorile țerii. Tot asemeni panglice plecau dela fie-care buchet schinteiilor, format de bumbii de cristal ai lustrului măreț ce-atârna de plafondul salei revărsând valuri de lumină pe capetele celor de jos, și se inodau în numeroase funde de lustrele lojelor de rangul II, formând astfel numeroase rațe ce aveau de centru lustrul și de circumferență șirul lojelor. Pe scenă, înfățișând un salon românesc din trecutele vécuri, asemenea numeroase ghirlande de verdetă și fășii de panglice. În diferite anghiuiri ale salei, luminată *a giorno*, se instalase: aci un bazar de tabac, dincóce unul de imprimare: diare și cărți, mai departe o parfumerie, în cele 4 colțuri ale incintei: două florării, o roletă și un deposit de programe; pe scenă: în fund o ruletă colosală, un cântar pentru a-și vedea fie-care greutatea, un joc de belciuge, un biliard englesesc cu alergări de cai, un bufet unde consumatorii căpétau cu conținutul și vasul, toate aceste adapostite de frumoase draperii, formând ca un fel de baldachin. Dómnele și domnișórele cari binevoise a lua în delicatele lor mâni această întreprindere, toate din tot ce Bucureșcii au mai pșut, purtau diferite fantastice costume cari unele mai mult de cât altele atrágeau atențiunea noastră, a tuturor. Publicul a fost destul de numeros, lumea alésă, ordinea cea mai perfectă și petrecerea cea mai însufletită până la órele 4 dimineața, când fie-care s'a retras ducând cu sine multe impresiuni frumoase și convingerea că această serbare a întrecut nu numai toate așteptările, dar încă tot ceea ce ne-am fi putut închipui.

Și această a fost cea din urmă!

A. C. Șor.

Gândiri de Larochevoucauld.

Mai există un fel de lacrimi, care nu isvoresc de cât din cauze foarte mici: se plânge adesea pentru a a vé reputațiunea de om simțitor, se plânge pentru a fi plâns, se plânge pentru a evita rușinea d'a nu plânge.

— E o mare iscusință aceea d'a șei să-ți ascunzi iscusința.

— Adevărata elocință consistă în a dice tot ceea ce trebuie și a nu spune de cât ceea ce trebuie.

— Graba d'a crede în rău fără al fi examinat în destul este un efect al mândriei séu al lenii. Voim să găsim vinovați și nu voim să ne dăm ostenéla d'a examina crimele.

— Absința micșorează pasiunile mediocre, face să crească pe cele mari, după cum vântul stinge luminările și aprinde focul.

— Marinimia este indestul de definită prin numele ei; cu toate acestea s'ar pute dice că e bunul simț al mândriei și calea cea mai nobilă pentru a primi laude.

— Ceea ce ne împedecă adesea d'a ne dedă unui singur viciu, este că avem mai multe.

— Dorința d'a părea iscusit ne împedecă adesea d'a deveni astfel.

— Recunoștința multor ómeni nu e de cât o dorință secretă d'a primi binefaceri și mai mari.

— Ori cât bine s'ar spune de noi, nu ni se dice nici odată ceva nou.

— Iertăm adesea pe acei care ne plictisesc, dar nu putem iertă pe acei pe care noi i plictisim.

— Nu găsești de loc ingrați cât timp ești în stare a face bine.

— Se întâmplă une-ori accidinte în viétă, când trebuie să fii ceva cam nebun, pentru ca să scapi cum se cade.

— Gelosia cuprinde mai mult amor propriu de cât amor.

— Nu mărturim nici odată mici defecte, de cât pentru a convinge pe alții că nu avem defecte mari.

— Iertăm numai cât timp iubim.

— Spiritul celor mai multe femei servește mai mult nebuliei de cât rațiunii lor.

— Pentru a fi mare om, trebuie să șei a profita de noroc.

— Nu găsim ómeni cu bun simț de cât aceia cari sânt de părerea noastră.

— Nu lăudăm din inimă de cât pe acei care ne admiră.

— Cel mai mare defect al pătrunderii, nu este acela d'a nu ajunge la țintă, ci d'a o întrece.

E c h o.

Logica unei femei.

Unul din membrii cei mai notabili ai lumii artistice din Berlin, este dotat de un caracter aprópe esalțat. Când se însură acum de curénd, el făcú pe femeia lui să-i promită, că decă va muri el cel dintâi, ca se va ucide în presința sicriului seu.

Đilele acestea, i veni în gând să-și facă testamentul și el lăsă totă averea sa, în destul de mare, la diferite stabilimente de binefacere. Soția sa, aflând despre aceste dispozițiuni, întră într'o furie grozavă.

— Dar, în fine, — dișe bărbatul, — nu te-ai învoit să-ți tragi o lovitură de revolver, în momentul când me vor duce la cimitir?

— E adevérat, — respunse ea; — dar decă nu me voi nimeri!

*

Nepotrivire.

Într'un proces de despărțenie, avocatul reclamanței pledază, între alte motive, nepotrivirea de caracter și descrie pe bărbat:

„Brutal, violinte, furios...”

Avocatul bărbatului se scólă la rëndul seu și descrie pe femeie:

„Rěutăciósă, inflăcărătă, cicălitóre”.

— Me iertați, — întrepruse președintele, — dar atunci, dlor avocați, de unde scóteți dvóstră nepotrivirea de caracter?

*

O definițiune.

Căsătoria: Un Iad unde dracul este înlocuit printr'o sócră.

*

Într'un salon.

În salonul ducesei L. o tiněrá domnișórá, grațiósă și naivă, cântă cu sficiune o romanță.

Stăpána casei se apropiă de un grup cam vorbăreț:

— Domnilor, — le dișe ea, — faceți rău să vorbiți când cine va cântă.

— Me iertați! — dișe domnișóra, — oprindu-se d'odată, mai curénd eu fac rău eu cânt când alții vorbesc.

*

La corecțiunală:

— Cunoști că ai bătut pe agenți?

— Ei! domnule! eram beat... am dat într'ênșii fără voia mea.

— Nu face nimic! dar tot fără voia noastră te osândim să stai 15 zile în pușcărie.

C e e n o u ?

Academia Română va încheia sesiunea sa generală de est-an, precum ni se scrie dela București, în săptămâna viitoare. În sesiunea actuală Academia a desbătut multe și importante cesiuni, precum se poate vedea din rapoartele noastre originale ce publicăram. Prin aceste credem că am ținut pe cetitorii noștri în curentul tuturor celor petrecute în supremul nostru areopag literar.

Noua piesă a dlui V. Alecsandri, comedia în trei acte și în versuri „Fântâna Blandusia“, acest eveniment în literatura română, a produs cea mai viuă interesare în publicul românesc. Piesa, precum aflăm, se va reprezenta pe scena teatrului național din București în stagiunea din toamnă viitoare. Noi suntem în plăcuta pozițiune d'a putea anunța, că ilustrul poet a binevoit a ne promite un fragment din această lucrare, și sperăm a decora cu acela numărul dela Paști al foii noastre.

Preparandiele profesionali din patria au primit de curând un ordin nou dela ministrul de instrucțiune, în înțelesul căruia preparandii absoluți în viitor se pot admite la examenul de calificățiune numai după împlinirea unui an de practică pe terenul învățământului popular. La acest ordin a dat indemn impregiurarea că la preparandiele de stat cursul ține patru ani, pe când la cele profesionale numai trei ani, și astfel la preparandiele de stat elevii au mai mult timp de a se perfecționa mai vârtos pe terenul economiei, grădinaritului și industriei de casă.

Cestiunea femeilor învățate în Indii. În acest moment, o tinără văduvă indiană, Pandita Rambai, străbate Indiile englese, făcând conferințe în scopul d'a rădica în această țară sorta femeilor. Fiica a unui învățat brahmin, ea se căsătorise, acum câți-va ani cu nu mai puțin învățatul Batu, graduat dela universitatea din Calcutta; ea a dobândit o cunoștință adâncă despre literatura sanscrită, precum și despre istoria Indiilor; ea a descoperit, că în timpurile vechi, femeile, departe d'a se ocupa numai de gospodărie și de nimicuri, participau la cultura intelectuală generală, așa în cât multe din ele își făceau un nume ca învățate și ca literate. Pandita Rambai vorbește cu o elocință atrăgătoare și întreprinderea ei găsește un mare număr de aderinți; pe de altă parte, ea a provocat, se înțelege, în contra ei, niște puternici dușmani voind să restorne o stare socială consacrată prin niște obiceiuri seculare. Lucru ciudat, ea întâlnește mai mulți partizani printre bărbați de cât printre acele pe care voiește să le pună pe același nivel intelectual ca și bărbații.

Poșta în America. Diarele americane ne dau o interesantă statistică privitoare la activitatea poștei mari în New-York. În timpul anului 1882, au trecut la poșta mare 10,995 tone de diare și reviste. Greutatea scrisorilor, broșurilor, hârtiilor de afaceri, etc. nu este cuprinsă în această cifră. Această greutate reprezintă aproape un sfert din greutatea totală a diarelor și a revistelor care trec prin poștele Statelor-Unite întregi. Mijlocia zilnică a greutății diarelor și revistelor depuse la poșta din New-York este de 35 tone. Cu tariful de 10 c. la livră, aceste 10 mii și câteva tone aduc poștei mai mult de 2 milioane fr. Numărul diarelor publi-

cate la New-York și puse la poșta de acest oraș este 788, din care 44 zilnice, 60 semi-hebdomadare, 47 bi-hebdomadare, 315 lunare, 4 bi-lunare, 49 trimestriale.

Întâlnirea rundunelor. Un cetățen din St. Omer, în Franța, observă la 26 aprilie anul trecut că o rundunea se reintorsese în staulul seu după o absență de aproape o jumătate de an, și anume cu o panglică roșie la picior. El prinse paserea și află sub panglică un bilet cu următoarele cuvinte: „Salutare amicilor din Franța! Iosef Carden. Tunis, 25 aprilie“. Prin urmare rundunea făcuse distanța din Tunis la St. Omer în mai puțin d'o zi.

Ghicitură de șac

de Maria Córnea.

Ce	as-	e	șci	ra-	ri-	ce	cu-
chi-	ac-	re	di	și	no-	pe-	su-
ia	su-	n-	ia	în	iu-	Nu	l-
ea	Mi	Ne	sa	iu-	vo-	Ce	su-
ri-	usi-	fa-	u.	bi-	dé-	du-	ru?
ca-	se-	na	e	ra	se-	ce	re.
oru?	di	Fa-	ra	m-	mu?	do-	e
m-	us-	ne-	nu	re.	al	sa-	ii
cu	Séu	ti-	ésa	pa-	se-	Ce	teu

Se poate deslegă după săritura calului.

Terminul de deslegare e 28 aprilie. Ca totdeauna și de astă-dată se va sorti o carte între deslegători.

Călințarul săptămânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sórele resare	Sórele apune
Duminecă	3	15	Cuv. Nichita.	5 14	6 44
Luni	4	16	Păr. Iosif.	5 14	6 45
Martți	5	17	Mar. Teodul.	5 9	6 47
Mercuri	6	18	Păr. Eftimie.	5 4	6 50
Joi	7	19	Păr. George.	5 2	6 51
Vineri	8	20	Apost. Irodion.	5 1	6 52
Sâmbetă	9	21	M. Eupsihio.	4 59	6 54

Treiluniul april—junie începe cu numărul prezinte. Dnii a căror abonamente au expirat cu nr. trecut, sânt rugați a le înnoi de timpuriu, căci a conto nu putem trimite foia nimenuia.

Redactorul acestei foi petrecând de două săptămâni la București, cere indulgița tuturor, cari așteptă respuns la scrisorile lor.

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274.